

PROF.DR. M. HİLMİ UÇAN ARMAĞANI

Book of Essays in Honor of M. Hilmi Uçan

Cemile GÖRHAN*

ÖZ

Uzun yıllar akademik gayeler eşliğinde ilimle uğraşmış ve bu uğurda alanında derin izler bırakmış akademisyenleri yâd etmek ve onların isimlerini edebî düzlemde kalıcı kılmak adına ilgili şahsiyetlere yönelik ithaf değeri taşıyan kitaplar vardır. “Armağan” başlığı taşıyan ve araştırma mahiyetli yazıların derlenmesiyle oluşan bu çalışmalar çeşitli alanlarda yazılı karma metinlerin kitap formuna girmesiyle şekillenir ve editörlerin birtakım düzenlemeleriyle son hâlini alır. İlk olarak 1953 yılında Fuat Köprülü’nün sanatçı kişiliğini onurlandırmak adına Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesinde hazırlanan *60. Doğum Yılı Münasebetiyle Fuat Köprülü Armağanı* isimli eserden itibaren bu tarz çalışmalar yapılmaya başlanır. Bunlardan biri de yakın zamanda tamamlanan *Prof. Dr. Hilmi Uçan Armağanı* başlıklı derlemedir. Bu kitap, Bilal Uysal ve Erhan Akdağ’ın hazırladığı editoryal bir eserdir. Uysal ve Akdağ’ın, hocaları Hilmi Uçan’ın şahsını ve akademik kişiliğini onurlandırmak için düzenledikleri bu armağan kitap içerisinde 23 araştırma makalesi bulunur. Bu incelemede kitabın biçim ve içerik açısından tanıtılması hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra kitabı bütünlüğe kavuşturan yazılara yönelik açıklayıcı bilgiler verilmekle beraber çalışmada emeği geçen tüm araştırmacıların katkıları da belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hilmi Uçan, armağan kitap, kuram, dilbilim, kitap incelemesi.

ABSTRACT

There are books that have dedication value for the academicians who have been involved in science for many years with academic purposes and have left deep marks in their fields in this regard, and to make their names permanent in the literary plane. These studies, which are composed of research articles titled “festschrift”, take shape by putting mixed texts written in various fields into book form and take their final form with some arrangements of the editors. Such studies have been carried out since the work titled *60. Doğum Yılı Münasebetiyle Fuat Köprülü Armağanı* prepared by Ankara University Faculty of Language, History and Geography in 1953 in order to honor Fuat Köprülü’s artistic personality. One of these is the recently

* Doktora Öğrencisi. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye. E-posta: cgorhann06@gmail.com. ORCID: 0000-0001-9371-5459.

completed compilation titled *Prof. Dr. Hilmi Uçan Armağanı*. This book is a work prepared under the editorship of Bilal Uysal and Erhan Akdağ. This festschrift, which Uysal and Akdağ prepared to honor the person and academic personality of their professor Hilmi Uçan, contains 23 research articles. This review aims to define the book titled *Prof. Dr. Hilmi Uçan Armağanı* in terms of form and content. In addition, explanatory information about the articles that bring the book together is given, and the contributions of all researchers who contributed to the study are also stated.

Keywords: Hilmi Uçan, festschrift, theory, linguistic, book review.

Uysal, Bilal ve Akdağ, Erhan (Ed.) (2023). *Prof. Dr. Hilmi Uçan Armağanı*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları, 646 sayfa.

Tanıtımını yaptığımız bu çalışma bir armağan kitabıdır. Çalışma; 22 Ekim 2021 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda sürdürdüğü görevinden emekli olan Prof. Dr. M. Hilmi Uçan'ın anısına, öğrencileri Dr. Öğr. Üyesi Bilal Uysal ve Dr. Öğr. Üyesi Erhan Akdağ tarafından hazırlanmış bir derlemedir. 24 araştırmacının kaleme aldığı 23 inceleme yazısından oluşan eserin, Türk edebiyatının değişik sahalardan çalışmaları tek çatı altında ve "armağan" başlığında birleştirmesi bakımından değer arz ettiğini düşünüyoruz.

Eseri bütünlüğe kavuşturan araştırma yazılarının titiz bir süreçten geçirilerek çalışmaya dâhil edildiğini vurgulamak gerekir. Söz konusu kitap editöryal bir çalışma olduğundan alanında uzman araştırmacılar tarafından yazılmış makalelerin toplanması ve incelemelerden geçirilmesi uzun ve kapsamlı bir süreç içerir. Bununla beraber armağan kitabın tamamlanmasında, 24 araştırmacının yazdığı inceleme metinlerinin yanı sıra bu yazıların bilimsel kurallara ve akademik üsluba uygunluğunu denetleyen 39 hakemin ve çalışmanın editörlüğünü yapan araştırmacıları teşvik eden Prof. Dr. Erdoğan Boz ve Prof. Dr. Celal Demir'in de payı büyüktür. Görüldüğü üzere geniş bir çalışma ağı içerisinde akademik işbirliği ile tamamlanan kitap, ardında kalabalık bir uzman ordusu barındırmaktadır.

Kitapta araştırma yazıları sunulmadan önce, Uysal ve Akdağ tarafından kaleme alınmış bir takdim yazısı yer alır. "Editörlerden..." başlıklı bu sunuş yazısında tamamlanan çalışmayı ortaya koymaktaki niyet şu şekilde ifade edilir: "Bu armağan kitapla amacımız, hocamızın adına ve akademik kimliğine yaraşır bir çalışma ortaya koymaktır." (2023: 3). Hilmi Uçan'ın ilkeli duruşu, öğrencileri üzerinde bıraktığı olumlu izlenimler, akademi dünyasına kattığı eserler, şahsına ve akademik kimliğine yönelik övgüler eşliğinde dizilen paragrafların ardından emeklilik armağanı takdim edilir.

Sunuş kısmı ile araştırma makaleleri arasında art arda sıralanmış üç yazı vardır. Belli bir bölüm olarak ayrılmasa da içerik olarak kendi başına bir kısım olarak kabul edilebilecek bu üç yazının geneli Hilmi Uçan'ın şahsiyeti üzerinedir. “Prof. Dr. M. Hilmi Uçan ile Söyleşi” başlıklı ilk yazı, editörlerin Hilmi Uçan ile soru cevap şeklinde yürüttükleri röportaj tarzında bir müla-kattır. Uçan'ın çocukluk yıllarından akademisyenliğe uzanan hayat serüveni bu yazılı röportaj sayesinde aydınlanır. Bu yazıdan sonra “Prof. Dr. M. Hilmi Uçan'ın Yayınları” adlı başlıkta Uçan'ın akademik yayınları bir kaynakça şeklinde sunulur. Bu kısmı tamamlayan son çalışma ise “Prof. Dr. M. Hilmi Uçan Albümü”dür. Burada Uçan'ın hayatının değişik dönemlerinde çekildiği fotoğraflar açıklamalar eşliğinde verilir. Kronolojik sıra gözetilerek dizilen seçili fotoğraflar Uçan'ın hayatına dair kesitler sunar. Biyografik bilgilerin tamamlanması adına fotoğraflardan yapılmış bir albüm seçkisi armağan kitaplarını daha değerli kılan taraflardandır.

Çalışmada ilk bakışta, Türk dili ve edebiyatı sahasında değişik konu ve bağlamlarda kaleme alınmış birbirinden farklı metinlerin varlığı göze çarpar. Modern Türk edebiyatının ünlü sanatçılarından sözlük çalışmalarına, dinî ve kutsal kişiliklerden felsefi incelemelere uzanan geniş bir araştırma yelpazesi altında Türk dili ve edebiyatının hemen hemen tüm kollarından seçilmiş incelemeler vardır. Bu bakımdan çalışma, bir anlamda disiplinler arası incelemeler toplamıdır. Sıralı 23 araştırma yazısı kendi konu alanları içerisinde ayrıştırılmadan bölüm adı verilmeksizin herhangi bir sıra gözetilmeden ilerler.

Osmanlı Devleti'nde 1839 yılında Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle başlayan Batılılaşma hareketleri, Türk edebiyatının doğasını da modernleşmeye evirir. Böylelikle Batı kaynaklı edebî türlerle tanışılıp yeni bir zihniyetin yansıma alanı olarak modern Türk edebiyatının kuruluşu başlar. Bu süreçte öne çıkan kişiler üzerine yapılan araştırmalara bu eserde de rastlanır. Söz konusu çalışmalar sırayla şunlardır: Canan Olpak Koç, “Anayurt Oteli'nde Esrik Yıkıcılığın Dışavurumu”, Mücahit Gültekin, “İnsan ve Makine: Robotlar Şiir Yazabilir mi?”, Ali Karahan, “‘Sesler Bir Mayı Gibi Bir Sükût Kâsesinde’: Cahit Sıtkı Tarancı Şiirinde Ses ve Sessizlik”, Bahadır Gülten ve Kadir Kaplan'ın birlikte yazdığı “Manastırlı Mehmed Rifat Efendi'nin Edebî Kişiliği ve Eserleri”, Muhittin Doğan'ın kaleminden çıkan “Mehmet Akif ve Gölgeler'de Kaybolan Umutlar”, Şerif Kutludağ, “Sanatçıları ve Sanat Yollarını Bekleyen Engeller”, Cüneyt Akın, “İstiklâl Marşı'nın Kilit Sözü: Korkma!”, Şaban Sağlık, “Kendi Medeniyetinin Diliyle Konuşmak Yahut Bir Medeniyet Yorumcusu (Teorisyeni) Olarak Ahmet Hamdi Tanpınar”, Maksut Yiğit-

baş, “Sabık Şair, Şiirine Yazık Etti Mi?”, Nurettin Çalışkan, “Münâcât/Yakarış Şiirinde İçeriğin Değişimi” ve Selami Alan, “Üsküplü Abdülfettah Rauf’un Mısralarında ‘Zulmetten Nûra’ Koşan Nesl-i Necîb”.

Sözlüklere dair derleme, düzenleme ve yazılma işlerini kapsayan inceleme alanı “sözlükbilim” olarak adlandırılır. Bu kitapta sözlükbilim alanına dair yazılan incelemeler, Bayram Çetinkaya’dan “Dil Etkinlikleri Bağlamında Sözlük Kullanımı” ve Bilal Uysal’a ait “Türk Sözlük Tarihi” başlıklı iki yazıdır.

Edebiyat tarihimizde kutsal bir kişilik olarak yer edinmiş şahsiyetler ve bunların yanında dinî tasavvufî niteliği olan eser ve mekânlar vardır. Bunlara yönelik yapılan incelemeler bu kitapta da yer alır. Yazıları sıralamak gerekirse; Hacı İbrahim Delice, “Gösterge Bilimsel Açıdan Kur’an’da Sabır”, Kadir Atlansoy, “Bursa Dergâhları Yadiğâr-ı Şemsî Üzerine Bazı Değerlendirmeler” ve Yakup Alan, “Gönüller Sultanı Yunus Emre İsimli Eserde Değerler Eğitimi”.

Eğitim sistemine yönelik değerlendirmeler de kimi zaman araştırmacıların ilgisini çeken çalışma konularından biri olur. Söz gelimi kitapta yer alan Selim Somuncu’nun “Eğitimde Bir Araç Olarak Edebî Metinler” ve Celal Demir’in “Erken Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikaları ve Türkçe-Edebiyat Eğitimi” adlı yazıları bu bağlamda örnek gösterilebilir.

Armağan kitaplarında sıklıkla bulunan yazı içeriklerinden biri de kitap incelemesidir. Bu armağanda da Mehmet Özger’in “Bir Kadir Tanır Romanı: *Şeytan Sarmalı*” başlıklı incelemesi ile Ertan Engin’den “Kurmacanın İçinden Sosyo-Kültürel Eleştiri: *Amerikan Mektupları*” adlı yazı, birer edebî eser tanıtımı ve kritiği kategorisini teşkil eder.

Yalnız eser incelemesi ile sınırlı kalmayıp herhangi bir meseleyi, kişiyi veya nesneyi de inceleme malzemesi hâline getiren araştırmacıların bu doğrultuda yazdıkları yazılar da vardır. Çalışmada bu duruma örnek olarak verilebilecek yazılar şunlardır: Erhan Akdağ, “Dil ve Edebiyat Üzerine Bir İnceleme”, Kudret Savaş, “Heidegger’in Düşünce Evreninde Sanat ve Estetik” ve Erdoğan Boz “Hakkâri İlinde 2021 Yılında Doğan Çocuklara Verilen Adların Sayısal ve Anlamsal Çözümlemesi”. Üç çalışma da birbirinden farklı alanlara ait çözümlemelerden oluşan metinlerdir.

Sonuç olarak söz konusu çalışma, ortak bir izlek veya konu etrafında birleşmeyen yazıların bir vefa duygusu çerçevesinde bütünleşmesinin örneğidir. Vefa gösterme anlamı taşıyan bu tür çalışmaların artmasının ve ilerledikleri düzlemde çeşitlendirici, destekleyici ve teşvik edici bir rol üstlenmelerinin, bu yolu izleyen yeni nesil araştırmacılara rehberlik etme bakımından değer arz ettiğini düşünüyoruz.

Kaynakça

Uysal, Bilal ve Akdağ, Erhan (Ed.) (2023). *Prof. Dr. Hilmi Uçan Armağanı*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

The following statements are made in the framework of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*